

**Expertisecentrum
Europees Recht**

Ministerie van Buitenlandse Zaken

ECER-seminar

Nieuwe privacybescherming in de EU

Algemene Verordening Gegevensbescherming
Privacyrichtlijn voor politie en justitie activiteiten
Nieuwe EU-VS Privacy-afspraken

Den Haag 11 april 2016

**Expertisecentrum
Europees Recht**

Ministerie van Buitenlandse Zaken

De EU en privacy,
in het bijzonder de rol van
toezichthouders

Hielke Hijmans

Europese toezichthouder voor
gegevensbescherming (EDPS)

Den Haag 11 april 2016

Een paar eerste gedachten

- De Unie als constitutionele privacy-waakhond.
- Privacy en gegevensbescherming als 1 complex
- Op dit terrein weinig ruimte voor lidstaten.
- Het EU Hof waarborgt de grondrechten, in verdrag opgenomen
- Element van interne markt en vrij verkeer
- De EU-wetgever stelt **de** regels
- Onafhankelijke toezichthouders als wezenlijk deel van recht zelf
- Samenwerking als plicht van de toezichthouder en nieuwe mechanismen
- Zie voor meer: <http://hdl.handle.net/11245/1.511969>.

Het verdragsniveau: Art 16 VWEU

- 1. Eenieder heeft recht op bescherming van zijn persoonsgegevens.
- 2. Het Europees Parlement en de Raad stellen volgens de gewone wetgevingsprocedure de voorschriften vast betreffende de bescherming van natuurlijke personen ten aanzien van de verwerking van persoonsgegevens [...]. Op de naleving van deze voorschriften wordt toezicht uitgeoefend door **onafhankelijke autoriteiten**.
- [...]

Het verdragsniveau: Art 8 Handvest

- 1. Eenieder heeft recht op bescherming van zijn persoonsgegevens.
- 2. Deze gegevens moeten **eerlijk worden verwerkt, voor bepaalde doeleinden en met toestemming van de betrokkene of op basis van een andere gerechtvaardigde grondslag** waarin de wet voorziet. Eenieder heeft recht van inzage in de over hem verzamelde gegevens en op rectificatie daarvan.
- 3. Een **onafhankelijke autoriteit** ziet erop toe dat deze regels worden nageleefd.
- NAUW GEKOPPELD AAN RECHT OP PRIVACY, Art 7 Handvest

De toezichthouder

- Bronnen van Europees recht:
 - Artikel 8(3) Grondrechtenhandvest, Artikel 16 VWEU
 - Artikel 28 van richtlijn 95/46
 - Rechtspraak HvJ EU over onafhankelijkheid (incl Schrems zaak)
- Taken in richtlijn 95/46:
 - Onderzoeksbevoegdheden
 - Interventiebevoegdheden
 - Bevoegdheden zaken bij rechter aanhangig te maken
 - Wetgevingsadvies
 - Klachtbehandeling
- Taken in AVGB: verdere specificatie, incl bevorderen publieke bewustwording (Artt 57-58 AVGB).

Onafhankelijkheid: Strengere Hof-rechtspraak

- Com/Duitsland (C-518/07):
 - Vervulling taken zonder beïnvloeding van buitenaf.
 - “Niet enkel elke beïnvloeding door de organen waarop toezicht wordt uitgeoefend, uit, maar ook elk bevel of elke andere beïnvloeding van buitenaf, zij het rechtstreeks of indirect”
- Com/Oostenrijk (C-614/10):
 - Organisatorische onafhankelijkheid: afstand van overheid nodig, niet alleen voor leden toezichthouder, maar ook voor medewerkers
- Com/Hongarije (C-282/12)
 - Ontslagbescherming
- Schrems (C-362/14)
 - Een verplichting tot klachtbehandeling?

Onafhankelijkheid is niet “op afstand”.

- Principieel onderscheid met agentschappen, die autonoom zijn maar niet onafhankelijk.
- Verschillen: volledige organisatorische onafhankelijkheid, niet alleen van entiteit waarop toezicht wordt gehouden; niet gebonden aan beleidsregels.
- Onafhankelijk betekent niet dat toezichthouder gevrijwaard is van ieder parlementair toezicht
- Effectiviteit: probleem in licht omvang taken.

Samenwerking

- Onder AVGB wordt toezichthouder ook verantwoordelijk bij te dragen tot de consequente toepassing van deze verordening in de hele Unie.
- Zij zijn niet langer puur nationale autoriteiten, maar bevinden zich ergens tussen de nationale en de Europese rechtssfeer
- Instrumenten daarvoor zijn o.a.:
 - Optreden als leidende toezichthoudende autoriteit voor de grensoverschrijdende verwerking en daarmee samen te werken.
 - Participatie en onderwerping aan het Europees Comité voor gegevensbescherming.

Samenwerking, een paar vraagstukken

- Ingewikkeld systeem, met een zeer beperkte shift naar Europees toezicht.
- “Comité”/EDPB is vooreerst een mechanisme om conflicten op te lossen en niet om een hoog niveau van bescherming te garanderen.
- Beperkte besluitvorming (Art 65). Onderscheid tussen “besluit” en “definitief besluit”.
- Betekent dit dat grote internet-bedrijven nog maar met één toezichthouder te maken hebben?
- Onafhankelijke autoriteiten onderwerpen zich aan vakgenoten in andere lidstaten. Kan dat?

DANK!!!

**Expertisecentrum
Europees Recht**

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Algemene verordening
gegevensbescherming

Jeroen de Jong
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Den Haag 11 april 2016

Hoofdlijnen

- Verordening: rechtstreeks toepasselijk in elke lidstaat, één geharmoniseerde set regels in de hele EU
- Wbp verdwijnt goeddeels
- Grondrechtelijke inbedding ipv interne markt
- Art. 8 Handvest voor de grondrechten, art. 16 Verdrag inzake de werking van de EU
- Strikte jurisprudentie HvJEU (Dataretentie, Google, Safe Harbour)
- Proces:
 - start onderhandelingen feb 2012
 - 1e lezing EP mrt 2014
 - algemene oriëntatie Raad jun 2015
 - politiek akkoord dec 2015
 - 1e lezing Raad apr 2016
 - 2e lezing EP einde apr 2016
 - Vaststelling, bekendmaking en inwerkingtreding: voor einde NL VZschap

Reikwijdte

- Private én publieke sector, tenzij uitgezonderd
- Gegevensverwerking door bevoegde autoriteiten voor voorkoming, opsporing en vervolging strafbare feiten en executie opgelegde straffen in aparte richtlijn
- Verantwoordelijkheid LS: nationale veiligheid en handhaving openbare orde
- Maar.... beperkte uitleg uitzonderingen door CIE en HvJEU

Algemene beginselen en rechtsgrondslagen

Blijft op hoofdlijnen hetzelfde

- Beginselen: rechtmatigheid, doelbinding, dataminimalisatie, accuraat, bewaartermijn
- Rechtsgrondslagen: toestemming, contract, wettelijke verplichting, vitaal belang, taak algemeen belang, gerechtvaardigd belang verantwoordelijke
- Extra aandacht voor de overheid: instrumentkeuze en wettelijke grondslag
- Verder verwerken nader ingevuld met afwegingsplicht en criteria
- Bijzondere persoonsgegevens: in beginsel niet contextbepaald en zeer strikt gereguleerd
- Noodzaak om meer wetgeving vast te stellen. Art. 9 lid 2.

Rechten betrokkene

- Rechten van inzage, kopie, verbetering, verwijdering en afschermen
- **Nieuw:** recht om te worden vergeten
- **Nieuw:** dataportabiliteit
- **Deels nieuw:** recht op bezwaar
- **Nieuw:** profileren: proces of produkt ?
- Uitzonderingen op rechten betrokkene tbv opsporing strafbare feiten of nationale veiligheid, echter veel meer wetgeving noodzakelijk

Verplichtingen verantwoordelijke

- Documentatie
- Beveiliging en Privacy by Design
- Meldplicht datalekken
- PIA
- Voorafgaand overleg
- Verplichte DPO in publieke sector
- Risk based approach: waartoe dient gegevensbescherming eigenlijk?

Toezicht, handhaving, sancties, rechtsbescherming

- Hoogst ingewikkeld samenwerkingsmechanisme: EDPB (opinie en bindend besluit)
- Geharmoniseerde bevoegdheden, of niet?
- Zeer hoge maxima bestuurlijke boetes: 20 mln of 4% wereldwijde omzet in jaar x-1
- Rechtsbescherming bij bestuursrechter en civiele rechter
- Regeling aansprakelijkheid en schadevergoeding

Doorgifte naar derde landen

- Uitgangspunt: beschermingsniveau EU reist met data mee
- Trapsgewijze opbouw doorgiftegrondslagen
 - Toereikendheidsbesluit
 - Passende waarborgen: verdrag, BCR, SCC, CofC, Certificaat
 - Uitzonderingen: o.a. toestemming, contract, "veiligheidsventiel", aanbestedingsvoorwaarde
 - Zeer restrictieve benadering vorderingen buitenland 43a
 - Behoud bestaande adequacy findings
 - EU – US Privacy Shield
 - Inhoudelijk duidelijke verbeteringen
 - Toegang tot gegevens voor doelen rechtshandhaving en nationale veiligheid sterk gepolitiseerde appreciatie

19

Algemene verordening gegevensbescherming | 11 april 2016

Expertisecentrum Europees Recht

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Richtlijn gegevensbescherming
opsporing en vervolging
De hoofdlijnen

Luut Mol Lous
Ministerie van Veiligheid en Justitie

Den Haag 11 april 2016

Verhouding met de verordening

- Waarom een afzonderlijke richtlijn voor opsporing en vervolging
- Aansluiting RL bij VO
- Inhoudelijk (doelbinding, informatie aan betrokkene, PIA en consultatie toezichthouder, bevoegdheden toezichthouder)
- Omzetting in nationale regelgeving

Inhoud richtlijn

- Beginselen voor gegevensverwerking
- Rechten van de betrokkene: kennisneming en correctie
- Verplichtingen voor de verantwoordelijke
- Verstrekking van gegevens aan derde landen en internationale organisaties
- Onafhankelijk toezicht
- Aansprakelijkheid en sancties

Toepassingsgebied richtlijn

- Opsporing, onderzoek, bestrijding of vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen
 - Politie, Kmar, BOD'en, OM en BOA's

- Inclusief bescherming tegen bedreigingen van publieke veiligheid
 - Politie en Kmar (politietaak)

Bevoegde autoriteiten

- Iedere overheidsinstantie die bevoegd is voor opsporing, vervolging en bescherming tegen bedreigingen publieke veiligheid
- Ieder ander orgaan dat krachtens het nationale recht bevoegd is openbaar gezag en openbare bevoegdheden uit te oefenen met het oog op deze doelen (3.7)

- Verwerker >> in opdracht verantwoordelijke (22)

Richtlijn of verordening

- Verwerking gegevens door bedrijven ten behoeve van opsporing en vervolging >> VO + RL (O. 11)
- Verwerking gegevens door politie en justitie ten behoeve van andere doelen >> VO (9.2)
- Geen afzonderlijk regime overdracht van VO naar RL

Verstrekking gegevens aan derden

- Wettelijke grondslag (7.1)
- Verordening van toepassing op ontvanger
- Voorwaarden / geheimhoudingsplicht (1.3 en 9.3)

Paraplu overeenkomst

- Aanvulling bepalingen gegevensbescherming bestaande overeenkomsten opsporing en vervolging (5.1) >> geen nationale veiligheid
- Geen zelfstandige grondslag overdracht gegevens (1.3) >> PCSC, PNR, TFTP
- Adequaat niveau gegevensbescherming (5.3)

Inhoud overeenkomst

- Algemene normen inzake doelbinding, kwaliteit en veiligheid gegevens, transparantie (melding datalekken) e.d.
- Recht betrokkene op toegang + correctie (16-17)
- Recht ingezetene op rechterlijk verhaal (19)
- Effectief toezicht via bestaande structuren (21)

Procedure

- Judicial Redress Act in werking
- Raad machtigt Commissie tot ondertekening
>> ministeriele bijeenkomst EU-VS 1/2 juni
- Goedkeuring EP >> Raad sluit Verdrag

**Expertisecentrum
Europees Recht**

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Een privacy (r)evolutie in
Luxemburg?
*Een aantal uitspraken van het
HvJ EU onder de loep*

Sybe A. de Vries
Europa Instituut
Universiteit Utrecht

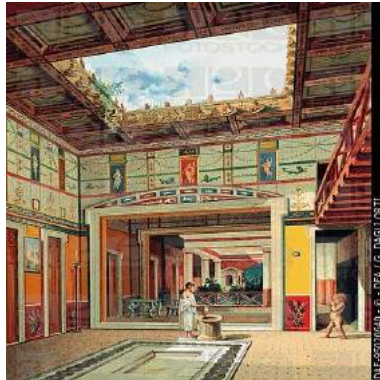

BEUCITIZEN
BARRIERS TOWARDS EU CITIZENSHIP

Den Haag 11 april 2016

I. Marktintegratie & grondrechten

Universiteit Utrecht

Interne Markt, privacy & gegevensbescherming

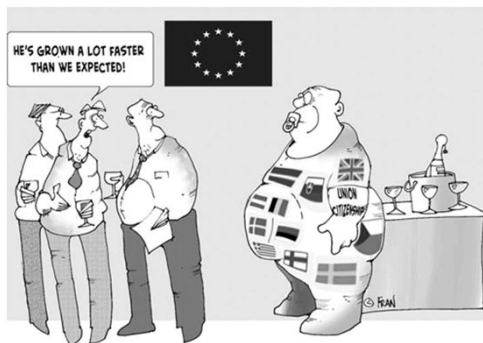
- Sterke relatie tussen marktintegratie en de grondrechten van privacy & bescherming persoonsgegevens
 - ✓ O.a. Richtlijn 95/46/EG (privacyrichtlijn)
 - ❖ Verschillen tussen nationale regels op het terrein van privacy & gegevensbescherming kunnen leiden tot verstoring van het marktintegratieproces
 - ❖ Noodzaak om op EU-niveau met eenvormige regels te komen om burgers een adequaat niveau van bescherming te bieden
- Ontwikkeling van interne-marktregelgeving naar meer specifieke regelgeving op het terrein van gegevensbescherming
 - ✓ Specifieke rechtsgrondslag → Artikel 16 VWEU
 - ✓ Algemene gegevensbeschermingsverordening
 - ❖ Coherent & homogene toepassing van regels inzake bescherming van grondrechten
 - ❖ Belemmeringen vrij verkeer opheffen

Universiteit Utrecht

II. Rechtspraak vóór het bindende EU-Handvest

Grondrechten als algemene rechtsbeginselen

EU Law Project: Reproduced with the kind permission of francartoons.com

Universiteit Utrecht

Toenemend belang grondrechten in EU-recht

- Toenemend belang van grondrechten in de rechtspraak van het HvJ EU
 - Grondrechten als algemene beginselen van Unierecht
 - Waarborg voorrang, eenheid & effectiviteit Unierecht
- Privacy & gegevensbescherming
 - Bijvoorbeeld: zaak C-275/06, *Promusicae/Telefonica*
 - ✓ Piraterij & privacy
 - ✓ NB Spaanse rechter verwijst niet naar privacyrechten in prejudiciële vraag → HvJ EU vindt dit wel van belang!
 - ❖ LS niet gehouden om Internetproviders te verplichten persoonsgegevens van een gebruiker te verstrekken in het kader van een civiele procedure wegens beweerdelijke schending van auteursrechten
 - ❖ Bij omzetting en toepassing richtlijnen: evenredigheidsbeginsel
 - ❖ Juiste afweging botsende grondrechten: auteursrecht & privacy

Universiteit Utrecht

III. Rechtspraak na het bindende EU-Handvest

Constitutionele status EU-grondrechten (Verdrag & Handvest)

Universiteit Utrecht

A) Toezicht HvJ EU, privacy & EU-instellingen (1)

- Gev zaken C-92/09 & C-93/09, *Volker & Schecke*
 - Gegevens van ontvangers van landbouwsteun openbaar gemaakt
 - HvJ EU: De EU-instellingen hebben geen evenwichtige afweging gemaakt tussen, enerzijds, de doelstellingen van artikel 44 bis van verordening nr. 1290/2005 en van verordening nr. 259/2008 (transparantiebeginsel) en, anderzijds, de door de artikelen 7 en 8 van het Handvest aan natuurlijke personen toegekende rechten
 - Ongeldigverklaring bepaling Vo
 - Afweging botsende rechten ogv artikel 52 Hv → tamelijk stringente toets

Universiteit Utrecht

A) Toezicht HvJ EU, privacy & EU-instellingen (2)

- Gev zaken C-293/12 & C-594/12, *Digital Rights Ireland*
 - Dataretentierichtlijn: doel van algemeen belang: bestrijding van terrorisme & criminaliteit → recht op veiligheid vs privacyrechten
 - Maar → geen duidelijke en precieze regels betreffende de omvang van de inmenging in de door de artikelen 7 en 8 Hv erkende fundamentele rechten
 - ✓ Kring van personen niet beperkt; toegang en voorafgaande rechterlijke controle ontbreekt, termijnen van bewaring problematisch
 - Gezien het belang van privacy en de ernst van de inbreuk → beoordelingsruimte Uniewetgever beperkt!
 - Evenredigheidstoets
 - Richtlijn ongeldig
- Zaak C-698/15, *PPA* (aanhangig)
 - Voorafgaand toezicht
 - Verhouding EU-Handvest - EVRM

Universiteit Utrecht

A) Toezicht HvJ EU, privacy & EU-instellingen (3)

- Zaak C-362/14, *Maximillian Schrems (Facebook)*
 - Oostenrijkse student: gegevens Europese Facebookgebruikers zijn niet veilig in de VS
 - HvJ EU Commissie Beschikking 2000/520/EG ('Veiligehavenafspraken' EU-VS op basis van Richtlijn 95/46/EG) tast wezenlijke inhoud van grondrechten privacy (art 7 Hv) & effectieve rechtsbescherming (art 47 Hv) aan:
 - ✓ Algemene aard toezicht VS
 - ✓ Ontbreken effectieve rechtsmiddelen
 - ✓ Voorrang nationale veiligheid zonder enige begrenzing
 - HvJ EU: (nog) strikter toezicht op wetgevingsproces
 - Passend beschermingsniveau → zoals in grote lijnen in de EU geldt
 - Belangrijke rol nationale toezichthouders

Universiteit Utrecht

B) Toezicht HvJ EU, privacy & private bedrijven

- Zaak C-131/12, *Google Spain*
 - Uitleg Privacyrichtlijn
 - Zoekmachine-exploitant als verantwoordelijke
 - Internetgebruikers kunnen onder omstandigheden van Google eisen dat persoonsgegevens worden gewist ('recht om vergeten te worden')
 - ✓ Er moet worden gezocht naar een juist evenwicht (r.o. 81)
 - ✓ Maar → privacyrechten krijgen in beginsel voorrang niet enkel op het economische belang van de exploitant van de zoekmachine, maar ook op het belang van dit publiek om deze informatie te vinden (r.o. 97)
 - Horizontale werking EU-grondrechten (?)

Universiteit Utrecht

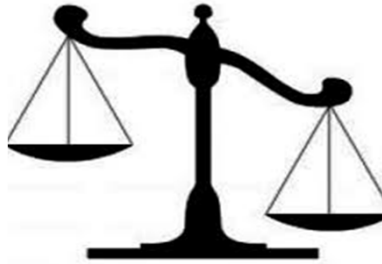
C) Toezicht HvJ EU, privacy & lidstaten

- Bijv. Zaak C-614/10, *Commissie t. Oostenrijk* (zie ook presentatie Hielke Hijmans)
 - Problemen omzetting Richtlijn 95/46/EG
 - ✓ Oostenrijkse Datenschutzkommission (DSK) voldeed niet aan het criterium van onafhankelijkheid, omdat
 - ✓ de bestuurder van de DSK een federale ambtenaar is die is onderworpen aan bestuurlijk toezicht,
 - ✓ het secretariaat van de DSK is geïntegreerd in de diensten van de bondskanselarij, en
 - ✓ de bondskanselier een onvoorwaardelijk recht heeft op informatie over alle aspecten van het beheer van de DSK.

Universiteit Utrecht

IV. Enkele implicaties rechtspraak

Universiteit Utrecht

A) Implicaties rechtspraak (1)

- **Dominante rol privacy & gegevensbescherming t.o.v andere grondrechten**
 - Doeltreffende en volledige bescherming privacy vis-à-vis veiligheid, vrijheid van informatie, vrijheid van meningsuiting & economische belangen
 - Afweging ten gunste van privacy; in digitaliserende wereld spelen andere rechten ondergeschikte rol
 - HvJ EU: Grondwettelijk 'privacyhof' **maar:** Beperkte jurisdictie HvJ EU sluit volwaardige constitutionele toetsing uit
 - ✓ Zie bijvoorbeeld ook zaak C-70/10, *Scarlet Extended*
- **Ook private actoren → moeten grondrechten respecteren**
 - Horizontale werking Handvest-bepalingen (?)
 - Binnen de werkingssfeer Unierecht

Universiteit Utrecht

B) Implicaties rechtspraak (2)

- **EU-wetgever moet privacy & bescherming persoonsgegevens beter waarborgen**

- Ruime mogelijkheden in het VWEU
- Algemene verordening gegevensbescherming
- Maar gevolgen nationaal niveau van grondrechtenbescherming

- **Extra-territoriale werking**

- EU-US-privacyschild
- Belangrijke vragen, zoals:
 - ✓ Adequaateitsbesluit Commissie
 - ✓ Voor wie gelden Artt 16 VWEU, 7 & 8 Hv? (EU/Europese)-burgers (?)
 - ✓ Is sprake van een passend beschermingsniveau in de VS?
 - ✓ Hoe zit het met andere derde landen?
 - ✓ De rol van de nationale toezichhouders

Universiteit Utrecht

B) Implicaties rechtspraak (3)

- **Ontwikkelingen in huidig tijdsgewricht**

- Contrasterende bewegingen
 - ✓ Toenemende maatschappelijke & juridische aandacht in LS voor veiligheid, criminaliteitsbestrijding: bijv. Europees passagiersnamenregister
 - ✓ Toenemende aandacht voor privacy in rechtspraak HvJ EU

- Houdt het HvJ EU 'zijn rug recht' in deze lastige dossiers?

Universiteit Utrecht

